

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL

Vergaderjaar 2015/16

34 355 Wijziging van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek in verband met een verbeterde regeling voor het gezamenlijk verzorgen van hoger onderwijs door Nederlandse en buitenlandse instellingen voor hoger onderwijs alsmede vanwege enkele andere wijzigingen ter bevordering van de internationalisering van het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (bevordering internationalisering hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek)

Nr. xxx Nota van wijziging

Ontvangen

Het voorstel van wet wordt als volgt gewijzigd:

A

Onder verlettering van onderdeel A tot onderdeel A2 worden voor onderdeel A2 twee nieuwe onderdelen ingevoegd, luidende:

A

Aan artikel 1.9, eerste lid, wordt een volzin toegevoegd, luidende:
Ten behoeve van het verzorgen van hoger onderwijs in het buitenland bestaat geen aanspraak op bekostiging.

A1

Artikel 1.19 komt te luiden:

Artikel 1.19. Hoger onderwijs in het buitenland

1. Een instelling voor hoger onderwijs kan geaccrediteerde opleidingen in het buitenland verzorgen.
2. In afwijking van de artikelen 1.9, derde lid, 2.1, 4.1, 6.1, 7.1, 8.1, 9.1, 9.29, 10.1 en 12.1 is op het verzorgen van een geaccrediteerde opleiding in het buitenland door een bekostigde instelling als bedoeld in artikel 1.8, eerste lid, van toepassing hetgeen bij of krachtens deze wet is bepaald ten aanzien van het verzorgen in Nederland van een opleiding door een rechtspersoon voor hoger onderwijs. Op het verzorgen van een geaccrediteerde opleiding in het buitenland door een universiteit, de Open Universiteit of een levensbeschouwelijke universiteit zijn de artikelen 7.18 en 7.19 van toepassing.

3. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen in ieder geval regels worden gesteld met betrekking tot de aanwending van de rijksbijdrage in verband met de opleidingen, bedoeld in het eerste lid. Daarbij kan in het belang van de kwaliteit van het hoger onderwijs in Nederland en van de profilering van het Nederlandse hoger onderwijs in het buitenland worden bepaald dat voor het verzorgen van opleidingen als bedoeld in het eerste lid toestemming van Onze minister is vereist. Aan de toestemming van Onze minister kunnen voorschriften worden verbonden.

B

Onderdeel C komt te luiden:

C

Artikel 6.13, vierde lid, wordt als volgt gewijzigd:

1. Onderdeel e komt te luiden:

e. indien het een gezamenlijke opleiding, een gezamenlijke afstudeerrichting of een gezamenlijk Ad-programma als bedoeld in artikel 7.3c betreft: aan welke instellingen de opleiding, de afstudeerrichting of het Ad-programma wordt verzorgd,.

2. In onderdeel I wordt "het openbaar lichaam BES of de openbare lichamen BES waar de opleiding is gevestigd" vervangen door: het openbare lichaam BES, de openbare lichamen BES of de plaats in het buitenland waar de opleiding is gevestigd.

C

Onderdeel J komt te luiden:

J

Artikel 7.22 komt te luiden:

Artikel 7.22. Aanduiding graden Doctor, Doctor of Philosophy of Doctor honoris causa in de naamsvermelding

1. Degene aan wie op grond van de promotie, bedoeld in artikel 7.18, de graad Doctor of de graad Doctor of Philosophy, dan wel ingevolge artikel 7.19, tweede lid, de graad Doctor honoris causa is verleend, is gerechtigd die graad in de eigen naamsvermelding tot uitdrukking te brengen.
2. Degene die op grond van het eerste lid gerechtigd is de in dat lid genoemde graden in de eigen naamsvermelding tot uitdrukking te brengen, is tevens gerechtigd de titel doctor of Doctor of Philosophy te voeren.
3. De in het eerste lid genoemde graden worden, aangeduid als D of als PhD, in de naamsvermelding achter de naam geplaatst. De in het tweede lid genoemde titels worden, afgekort tot dr., voor de naam of, afgekort tot PhD, achter de naam geplaatst.
4. De betrokkene maakt een keuze uit het tot uitdrukking brengen in de eigen naamsvermelding van de graad, bedoeld in het eerste lid, en het voeren van de titels, bedoeld in het tweede lid.

D

Onderdeel O, komt te luiden:

O

Artikel 7.48, vijfde lid, komt te luiden:

5. Vermindering of vrijstelling van het wettelijk collegegeld in andere gevallen dan bedoeld in het eerste tot en met vierde lid, de artikelen 7.3f of 7.47a wordt aangemerkt als niet doelmatige aanwending van de rijksbijdrage, bedoeld in artikel 2.9, eerste lid.

Toelichting

Onderdeel A (artikel 1.9, eerste lid; artikel 1.19)

Technische aanpassingen.

De mogelijkheid om geaccrediteerde opleidingen in het buitenland te verzorgen is geïntroduceerd bij de wet Versterking besturing. Hoewel uit de memorie van toelichting bij dat wetsvoorstel en de daarop volgende parlementaire behandeling ondubbelzinnig blijkt dat dergelijke opleidingen niet zullen worden bekostigd, is verzuimd dit in artikel 1.9, waarin onder meer de aanspraak op bekostiging wordt geregeld, te expliciteren. Bij deze nota van wijziging wordt dat hersteld.

In het oorspronkelijke wetsvoorstel Versterking besturing werd ervan uitgegaan dat onderwijs in het buitenland uitsluitend door rechtspersonen voor hoger onderwijs zou kunnen worden verzorgd. Als gevolg van amendering is die beperking echter weggenomen: ook bekostigde instellingen voor hoger onderwijs kunnen in de toekomst opleidingen in het buitenland aanbieden (Kamerstukken II 2008–2009, 31 821, nr. 62). Artikel 1.19 is nog niet in werking getreden, omdat zowel de vorige als deze regering van oordeel is dat daarvoor eerst bij of krachtens algemene maatregel van bestuur voorschriften moeten worden vastgesteld. De wet biedt daarvoor een grondslag. Deze algemene maatregel van bestuur wordt op dit moment voorbereid. Daarbij doet zich het probleem voor dat de bedoeling van het desbetreffende artikel, gelet op de wetsgeschiedenis, op zichzelf genomen helder is, maar dat de gevolgen van de amendering voor de overige voorschriften van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) helaas onvoldoende aan de orde zijn gekomen waardoor verwarring kan ontstaan. Om deze reden wordt, met het oog op het voornemen van de regering om het verzorgen van geaccrediteerd hoger onderwijs in het buitenland mogelijk te maken, voorgesteld om de WHW op deze aspecten aan te vullen.

Het gaat om technische aanpassingen.

Het eerste lid van artikel 1.19 komt volledig overeen met het huidige artikel 1.19, eerste lid, eerste volzin. Het huidige tweede lid luidt nu nog: “De artikelen 1.12 en 1.12a zijn van toepassing”. De achtergrond van deze bepaling is de volgende. Omdat er geen sprake is van bekostiging (zie hiervoor) gelden de waarborgen van artikel 1.9, derde lid, niet. Daarvoor zijn – als gevolg van het tweede lid – de waarborgen van de artikelen 1.12 en 1.12a in de plaats gekomen. Dat zijn de voorwaarden die gelden voor de graadverleningsbevoegdheid van rechtspersonen voor hoger onderwijs.

Ook als de opleiding in het buitenland wordt verzorgd door een bekostigde instelling gelden de kwaliteitswaarborgen die van toepassing zijn op het onderwijs dat wordt verzorgd door rechtspersonen voor hoger onderwijs. Het verzorgen van een buitenlandse opleiding door zowel rechtspersonen voor hoger onderwijs als bekostigde instellingen moet voldoen aan de voorschriften terzake van kwaliteitszorg, registratie, onderwijs, examens en vooropleidingseisen. Voorschriften met betrekking tot planning en

bekostiging, personeel, onderwijsaanbod, promoties (zie echter hierna), selectie en toelatingseisen, studenten, extranei, rechtsbescherming, bestuur en inrichting gelden niet. Dat is begrijpelijk; er is immers geen sprake van bekostiging. Dit betekent dat instellingen - zowel rechtspersonen voor hoger onderwijs als bekostigde instellingen - op deze terreinen eigen keuzes mogen maken en zelf regels en procedures mogen vaststellen. Bijvoorbeeld: de instelling mag zelf de hoogte van de eigen bijdrage (collegegeld) van studenten bepalen.

Uit artikel 1.19, tweede lid, blijkt helaas niet helder hoe dat artikellid zich verhoudt tot de overige voorschriften van de WHW die betrekking hebben op bekostigde instellingen, in het bijzonder hoe dat voorschrift zich verhoudt tot de reikwijdtebepalingen in de wet. Om die reden is in het tweede lid aangegeven dat de voorschriften die gelden voor rechtspersonen voor hoger onderwijs (waaronder de artikelen 1.12 en 1.12a) ook van toepassing zijn op het hoger onderwijs dat in het buitenland wordt verzorgd door een bekostigde instelling. Daarnaast is bepaald dat de voorschriften met betrekking tot het promotierecht ook in het buitenland van toepassing zijn op universiteiten, de Open Universiteit en levensbeschouwelijke universiteiten. Op grond van artikel 7.18 zijn de colleges voor promoties van de universiteiten bevoegd doctorsgraden te verlenen. Het gaat daarbij om bekostigde instellingen. Het is wenselijk dat deze instellingen - in geval zij hoger onderwijs in het buitenland verzorgen - ook in het buitenland doctorsgraden kunnen verlenen en dat zij daarbij handelen overeenkomstig hun promotiereglementen (artikel 7.19). Voor die situatie moet een uitzondering worden gemaakt op het uitgangspunt dat op het verzorgen van hoger onderwijs in het buitenland uitsluitend de voorschriften met betrekking tot rechtspersonen voor hoger onderwijs van toepassing zijn. Expliciete regeling is noodzakelijk.

Inhoudelijke aanpassing: een toestemmingsvereiste.

De delegatiegrondslag voor het vaststellen van een algemene maatregel van bestuur is verplaatst naar het nieuwe derde lid. Daarin is een nieuw element opgenomen, namelijk de mogelijkheid om in de desbetreffende algemene maatregel van bestuur een toestemmingsfiguur op te nemen en daaraan voorschriften te verbinden. De achtergrond van deze extra optie - die geen deel uitmaakte van het oorspronkelijke, wetsartikel - wordt hierna toegelicht.

Universiteiten en hogescholen zoeken in toenemende mate samenwerking met buitenlandse kennisinstellingen door samen programma's op te zetten, veelal in de vorm van joint of double degrees. In 2012 schatte de VSNU dat ruim 1.2000 studenten deelnemen aan een joint programme bij een van de Nederlandse universiteiten. Omdat het aanbod van gezamenlijke programma's inmiddels is gegroeid ten opzichte van 2012, is de verwachting dat het aantal deelnemende studenten ook is gestegen. Daarnaast is Hogeschool Stenden een voorbeeld van een instelling die opleidingen deels in Nederland (25%) en deels in het buitenland (75%) aanbiedt.

Sommige onderwijsinstellingen willen hun internationale activiteiten een stap verder brengen door opleidingen volledig in het buitenland aan te bieden (transnationaal onderwijs). Dat kan een enkele opleiding zijn of een breder opleidingsaanbod op een nevenvestiging in het buitenland, ook wel een "branchecampus" genoemd. Een concreet voorbeeld hiervan is de Rijksuniversiteit Groningen, die plannen heeft om een dergelijke branchecampus in Yantai (China) op te zetten.

In de visiebrief over de internationale dimensie van HO en MBO heeft de regering de meerwaarde van transnationaal onderwijs onderschreven. Het kan een interessante manier zijn om internationale netwerken te versterken, het Nederlands hoger onderwijs in het buitenland te positioneren en uitwisseling van studenten en docenten te vergemakkelijken. Nederland kan zich hierdoor sterker profileren als interessante

samenwerkingspartner voor hoger onderwijs waardoor de kwaliteit van het Nederlandse hoger onderwijs wordt ontsloten voor nieuwe doelgroepen buiten Nederland. Het volledig in het buitenland aanbieden van Nederlands hoger onderwijs in het buitenland is, zoals hiervoor is aangegeven, op dit moment niet toegestaan. De regering wil dat door middel van het vaststellen van algemene maatregel van bestuur op korte termijn mogelijk maken. De regering voorziet dat voor de toekomstige ontwikkeling van transnationaal onderwijs aanvullende kwaliteitswaarborgen, heldere financiële voorschriften én de mogelijkheid om effectief te sturen wenselijk zijn. In de aangekondigde algemene maatregel van bestuur zullen daarom voorwaarden worden gesteld ter borging van kwaliteit en ten behoeve van een goede scheiding van publieke en private middelen. Daarnaast zal door middel van een zorgvuldige toets worden bewerkstelligd dat alleen instellingen en opleidingen waarvan de kwaliteit boven iedere twijfel verheven is hoger onderwijs in het buitenland mogen aanbieden. Het gaat immers om het visitekaartje van het Nederlands onderwijs. Een negatieve profilering in het buitenland zou een onwenselijke effect op het hoger onderwijs in Nederland kunnen hebben. Transnationaal onderwijs dient met andere woorden ook een expliciete meerwaarde voor het Nederlandse hoger onderwijs te hebben. De hiervoor bedoelde toestemmingsfiguur zal zodanig worden uitgewerkt dat objectieve oordeelsvorming is gewaarborgd. Instellingen die transnationaal onderwijs willen aanbieden zullen langs dezelfde lat worden gelegd. De toe te passen beoordelingscriteria zullen vooraf met alle betrokkenen worden afgestemd en op transparante wijze kenbaar worden gemaakt.

Invulling van het toestemmingsvereiste.

De regering beschouwt een toestemmingsvereiste in ieder geval in de komende jaren als noodzakelijke extra waarborg bij de ontwikkeling van TNE. Het gaat immers om een nieuwe ontwikkeling. Belangrijk voordeel van het toestemmingsvereiste is dat meer zicht ontstaat op de ontwikkeling van het aanbod aan TNE-opleidingen en dat eventuele risico's al bij de start van de opleiding in beeld komen. Dit helpt om de wereldwijde reputatie van het Nederlands hoger onderwijs te waarborgen en om grip te houden op de ontwikkeling van transnationaal onderwijs. Kortom: het belang van de kwaliteit van het hoger onderwijs in Nederland en het belang van een goede profilering van het Nederlandse hoger onderwijs in het buitenland zijn met een dergelijke toets vooraf gediend. Transnationaal onderwijs kan zich op termijn wellicht ontwikkelen op een manier dat een toets vooraf niet langer nodig is. Om onnodige bureaucratie te vermijden, is de bevoegdheid toestemming te verlenen die in artikel 1.19, derde lid, van de WHW wordt voorgesteld, geformuleerd als een "kanbepaling". De toets zal zo licht mogelijk worden ingericht, ervan uitgaande dat de instellingen in de eerste plaats zelf verantwoordelijk zijn voor hun initiatieven in het buitenland. De betrokkenheid van de medezeggenschapsorganen en de raad van toezicht draagt daaraan bij.

Onderdeel B (artikel 6.13)

Bij de totstandkoming van artikel 1.19 dat het mogelijk maakt dat hoger onderwijs ook in het buitenland wordt aangeboden, is verzuimd te regelen dat ook vestigingsplaatsen in het buitenland moeten worden opgenomen in het CROHO. Dat is bij deze gelegenheid hersteld.

Onderdeel C (artikel 7.22)

In artikel 7.22 was verzuimd de titel "Doctor of Philosophy" (PhD) te regelen. Dat is alsnog gebeurd. Omwille van de leesbaarheid is het gehele onderdeel J vervangen door een nieuw onderdeel J waarin het gehele artikel 7.22 is uitgeschreven.

Onderdeel D (artikel 7.48)

Deze wijziging brengt het voorstel in lijn met een recente wijziging van artikel 7.48 in verband met het amendement dat collegegeld vrij besturen mogelijk heeft gemaakt (Kamerstukken II 2015/16, 34 251, nr. 16). Voorkomen moet worden dat dit wetsvoorstel die recente wijziging weer ongedaan maakt met als gevolg dat die vrijstelling als ondoelmatig zou moeten worden gekwalificeerd.

Deze nota van wijziging wordt gegeven in overeenstemming met de Minister van Economische Zaken

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

dr. Jet Bussemaker